

Мария Стоянова: Свободата на словото не е нито застраховка за недосегаемост, нито гаранция за качество, а голяма ценност, която трябва да бъде третирана с голяма отговорност

Мария Стоянова, член на Съвета за електронни медии (СЕМ) в интервю за Агенция „Фокус“ по повод Световния ден на свободата на словото в печатните медии.

Фокус: Г-жо Стоянова, днес отбелязваме Световния ден на свободното слово в печатните медии. В тази връзка, свободно ли е то наистина?

Мария Стоянова: Свободата на словото зависи от това до колко осъзнаваме какво се крие зад това, иначе е много хубаво понятие, което не е нито гаранция за качество, нито застраховка за недосегаемост. То е много голяма ценност, което като всяка една такава, трябва да бъде третирана с голяма отговорност.

Фокус: Как медиите се оказват заложенници на политически, финансови и икономически интереси и как една медия може да избегне цензурата и да отстоява свободата на словото?

Мария Стоянова: Това зависи единствено от журналистите и техните началници, но преди всичко от журналистите. Ако те са готови да отстояват правата си, да не работят за всеки, който им подаде тази възможност, да имат принцип, свързан с хигиената, който да следват. Хигиената е нещо много важно, не само в личния живот, но и в професионалния. Навсякъде по света трябва да сме честни. Навсякъде има опити журналистите да бъдат подведени в техния професионализъм и той да бъде използван за нечии цели. Това се случва навсякъде по света, не е измислено у нас. Въпросът е как се противопостави на всичко това, а отговорът е, че не е много сложно да се противопостави, стига да има желание и готовност.

Фокус: До колко опасна е професията „журналист“ в наши дни, предвид жестоката смърт на много журналисти от терористичната групировка „Ислямска държава“?

Мария Стоянова: За журналисти, като колегите, които се нагърбват с отговорната задача да разкажат на света, какво се случва в онези части на нашата планета, в които за свобода на словото, дори не се мечтае, пред тях трябва да „свалим шапки“ и да изкажем истинско преклонение. Много важно за всички нас е да разбираме какво се случва там, за да оценяваме това, което имаме тук. Може би често забравяме, че то не е малко.

Фокус: В света все още има страни, в които свободата на словото е образно казано мираж (Северна Корея, Куба). На какво се дължи страхът от свободното изразяване в тези страни?

Мария Стоянова: Това е ясно, тъй като и ние сме го изживели в България по същия неуспешен начин. Много дълго и в нашата страна, свободата на словото беше непонятно явление, но вече това време е зад нас. Убедена съм, че това ще се случи и в Куба и Северна Корея. Такова е развитието на човечеството. В днешно време информацията е изключително важна и необходима и всички хора искат да знаят какво се случва около и с тях. Относно Куба, мисля, че ситуацията със свободата на словото не са толкова трагични, колкото в Северна Корея, която е като последния резерват на диктатурата в истинския смисъл на думата. Дори в Китай, вече има инакомислещи и хора, които не гледат като „коне с капаци“, а напротив. Светът като цяло върви напред, а не назад.

Фокус: Кои са фигурите, които поставят границите и ограничават свободата на словото и как това рефлектира върху обществения интерес?

Мария Стоянова: Често пъти политиците се възползват от тази привилегия, защото те имат възможности - законодателни инициативи и нормативни актове. Предимно те се възползват, но също така и работодатели на медийни компании предпочитат да използват медиите си за нещо различно от това, за което те са създадени, а именно да информират. Използват ги по-скоро, за да създават и печелят влияние. Оказва се, че влиянието е много силен стимул да загърбиш всичко онова, в което може би си вярвал и изповядвал и може би намиращ за много хубаво, но заради влиянието, което ти осигурява престиж, пари и възможности, си склонен да отстъпиш от принципите си и се стига до това, че професията на журналиста се инструментализира.

Фокус: Преди дни се разви драма в телевизията ТВ7. След тази ситуация, интензивно започна да се коментира, че сериозно се посяга върху свободата на слово в България. Какъв е Вашият коментар за този случай?

Мария Стоянова: Във връзка с казуса ТВ7, там има един търговски спор – една компания, която дължи пари на друга. В един момент идват едни хора и започват да искат парите. Това, че тази компания е медия, не прави нещата по-незначителни и по-добри, а напротив. Искам да предупредя за една опасност, която виждам- заради журналистическата солидарност към колегите. Цялата журналистическа гилдия много активно започнахме да защитаваме тяхното право на труд. По този начин обаче друга част от нашето общество, които също са станали жертва на невъзможност да изплатят своите кредити, чиито имуществва също са били отнети от съдия изпълнители, се чувстват третирани като „втора ръка хора”, защото за тях никой не е протестирал. В тяхна защита не се е надигала вълна от подкрепа. Предупреждавам, че е възможно такъв пропуск да възникне между журналистите от една страна, защото в много форуми може да се прочете, че журналистите са „свещени крави” и между обикновените хора, което не е хубаво и никой не го иска. Ако продължаваме да третираме казуса около ТВ7 така, както го правим сега, загърбваме всичките причини на проблема и създаваме рискове за такъв пропуск. Истинските причини за проблема са (и мисля, че на колегите от ТВ7 трябва да им е пределно ясно), че те в момента са изоставени от техния собственик, че той ги е изоставил да защитават неговото имущество. Разбирам желанието им да защитят работните си места, но не разбирам защо защитават собственика си, който отдавна се отвергна от тях и е заложил тяхното оръжие на труда (сървъри, камери). Въпросът е, дали те са знаели за това и ако са знаели, били ли са съгласни тяхното оръжие на труда да бъде заложено? Ако са знаели и ако е имало такава комуникация със собственика, то протестът им в момента е неправомерен. Ако пък не са знаели, значи са били измамани от човека, който ги е наел на работа. Понеже не е ясно кой точно е той, затова продължаваме да се въртим в кръг. Не е маловажно кой ще купи ТВ7, ако изобщо има такъв човек и това трябва да е ясно. По въпроса трябва да се подходи отговорно, защото ако кажем, че е все едно кой ще купи ТВ7, това означава, че утре „Ислямска държава” може да дойде, а знаем, че тази групировка има страшно много пари и могат да купят една телевизия с над 300 милиона дългове. Ясно е, че човекът, който ще купи ТВ7 няма да иска да развива свободата на словото с такива дългове и няма да го направи само от любов към телевизията или към журналистите.

Димка АТАНАСОВА